

TALOUSARVIOALOITE 811/2004 vp

Määrärahan osoittaminen kuluttajariitalautakunnan tehtävien laajenemiseen

Eduskunnalle

Kuluttajavalituslautakunta on kauppa- ja teollisuusministeriön alainen virasto, joka siirretään Vanhasen hallituksen ohjelman mukaan oikeusministeriön hallinnonalalle. Oikeusministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan lautakunnan siirtoa, joka on suunniteltu tapahtuvaksi 1.9.2005.

Tarvetta kuluttajavalituslautakunnan voimavarojen lisäämiseen on kahdesta syystä. Kuluttajavalituslautakunnan toiminnan perusongelma on vuosia jatkunut asioiden ruuhkautuminen ja kohutuuttoman pitkät käsittelyajat. Ruuhkautuminen johtuu erityisesti siitä, että lautakunnan tehtäviin lisättiin vuonna 1995 asuntokauppa-asiat lisäämättä kuitenkaan resursseja. Lautakunnalle on viime vuosina saapunut vuosittain 400—500 uutta asuntokauppaavalitusta, ja ne ovat monena vuonna olleet lautakunnan suurin asiaryhmä.

Lisäksi on tarvetta laajentaa kuluttajavalituslautakunnan toimivaltaa, mikä ei voi tapahtua ilman resurssien lisäämistä.

Kuluttajavalituslautakuntaan saapuneet asiat ovat lisääntyneet viime vuosina olennaisesti ja jatkuvasti. Vuonna 1998 saapui valituksia 2 782, ja vuonna 2003 määrä oli 3 765. Vuosittain päätettyjen asioiden määrä kasvoi samana aikana 2 600 asiasta 3 300 asiaan. Vuonna 2003 päätettyjen asioiden määrä oli poikkeuksellisen suuri. On arvioitu, että lautakunnan nykyinen henkilöstö kykenee kaikkien tehostamistoimien toteuttua käsittelemään keskimäärin enimmillään 3 200 asiaa vuosittain. Ruuhka kasvaa pian kes-

tämättömäksi, kun käsittelemättä jäävien asioiden määrä kasvaa vuosittain useilla sadoilla.

Apulaisoikeuskansleri on kahdesti kiinnittänyt huomiota lautakunnan asioiden ruuhkautumiseen ja käsittelyaikojen pitkittymiseen perusoikeussuojan kannalta. Apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen on päätöksessään 24.11.2000 todennut, ettei tilannetta voida pitää Suomen perustuslain 21 §:n joutuisuussäännöksen mukaisena. Apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka on 24.9.2003 katsonut, ettei tilannetta voida pitää perustuslain 21 §:n 1 momentin joutuisuussäännöksen kannalta tyydyttävänä, ja on pitänyt tärkeänä, että kuluttajavalituslautakunnan toimintaedellytysten kehittämisessä päästään mahdollisimman pian perustuslain joutuisuussäännöksen edellyttämälle tasolle.

Hallinnon kehittämiskeskuksella teetetyssä kuluttajavalituslautakunnan toiminnan arvioinnissa esitettyjä sisäisten toimintatapojen muutoksia on toteutettu ja niillä on saatu aikaan myönteisiä tuloksia. Nämä toimet eivät kuitenkaan yksinään riitä perustuslain joutuisuusedellytysten täyttämiseksi. Tilanteen korjaaminen edellyttää välttämättä lisäresursseja.

Vakinaisen työvoiman vaje on yhteensä 3 esittelijää ja 2 tarkastajaa. Viroista aiheutuvat palkkauskustannukset työnantajamaksuineen ovat noin 200 000 euroa/vuosi.

Huoneenvuokra-asioita käsitelleet asunto-oikeudet lakkautettiin vuoden 2003 alusta. Lakkauttamista valmisteltaessa tuotiin eri tahoilta esille tarve harkita uusia keinoja oikeusturvan ta-

kaamiseksi asumisasioissa. Muun muassa hallituksen asuntopoliittisessa strategiassa 21.6.2000 ja kuluttaja-asia-ineuvottelukunnan kuluttajapoliittisessa ohjelmassa 2000—2003 kiinnitettiin huomiota tuomioistuimelle vaihtoehtoisten ratkaisumenettelyjen kehittämiseen asumisasioissa.

Eduskunnan lakivaliokunta kiinnitti asunto-oikeuksien lakkauttamista koskevasta hallituksen esityksestä antamassaan mietinnössä (LaVM 8/2002 vp — HE 31/2001 vp) huomiota siihen, että asuntoasioihin liittyy uudenlaista oikeusturvan tarvetta. Valiokunta viittasi kuluttajariitatyöryhmän tuolloin vielä keskeneräisiin selvityksiin mm. vaihtoehtoista riidanratkaisumenettelyistä ja piti välttämättömänä, että asian hoitamiseksi ryhdytään todellisiin ja riittäviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä on valmistella hallituksen esitys kuluttajavalituslautakuntaa koskevan lainsäädännön uudistamisesta siten, että toimivallan laajennus koskee kuluttajariitatyöryhmän niitä esityksiä, joista työryhmä oli yksimielinen. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2004. Toimivalta tulisi laajenemaan 1.9.2005 alkaen huonevuokrasuhteisiin tietyin rajoituksin sekä asumisoikeusasioihin. Lisäksi tehtävät laajenisivat arvopaperisijoittamista koskeviin erimielisyyksiin. Tämä laajennus perustuu osaltaan työryhmän mietintöön ja osaltaan työryhmän työn päätyttyä annettuun direktiiviin 2002/65/EY rahoituspalvelujen etämyynnistä kuluttajille. Ellei kuluttajavalituslautakunnalle saada lisärahoitusta, tehtävien laajentaminen ei ole mahdollista.

Toimivallan laajentamisen arvioidaan lisäävän vuosittain saapuvien valitusten määrää 1 050—1 200 asialla, joista suurin osa on asumisturva-asioita. Arvio perustuu kuluttajariitatyöryhmän tekemään selvitykseen siitä, kuinka paljon eri tahoihin on ollut asumisasioita koskevia yhteydenottoja. Asiamäärä edellyttää noin

7 henkilön (4 esittelijää ja 3 valmistelijaa) lisäämistä. Lisäksi toimivallan laajentaminen edellyttää varapuheenjohtajan viran perustamista. Päätöksiä valmisteleavan henkilöstön lisääminen lisäisi siten kuluja vuositasolla noin 400 000 eurolla.

Esittelijöiden ja valmistelijöiden lisäys edellyttää myös avustavan toimistohenkilöstön lisäämistä kahdella (osastosihteeri ja toimistosihteeri). Lisäksi lautakunta tarvitsee virastomestarin, koska Kuluttajaviraston tuottamat vahtimestari-palvelut lakkaavat. Nämä henkilöt lisäisivät kuluja vuositasolla noin 90 000 euroa.

Vuoden 2005 talousarviossa tulee lisäksi huomioida henkilöstön määrän lisäämisestä aiheutuvat perustamiskustannukset (mm. kalusteet ja laitteet) ja tarvittavat lisätilat. Uudet tehtävät edellyttävät vielä lautakunnan sivutoimisen jäsenistön lisäämistä. Sivutoimisten puheenjohtajien palkkioista, jäsenten kokouspalkkioista ja matkakuluista aiheutuvat kulut lisääntyisivät vuositasolla noin 30 000 euroa.

Nykyisten tehtävien hoitaminen perustuslain edellyttämällä tavalla aiheuttaa palkkakuluihin 200 000 euron lisätarpeen. Tehtävien laajenemisesta aiheutuva palkkakulujen lisätarve on 490 000 euroa ja sivutoimisesta jäsenistöstä johtuvien kulujen 30 000 euroa. Edellä esitetyn perusteella kuluttajavalituslautakunnan lisärahoitustarve vuositasolla on siten yhteensä noin 720 000 euroa.

Vuoden 2005 budjetissa lisärahoitustarve on 240 000 euroa ilman kalusteiden ja laitteiden hankintamenoja.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2005 talousarvioon momentille 25.30.21 lisäyksenä 240 000 euroa kuluttajariitalautakunnan tehtävien laajenemisesta aiheutuviin kuluihin.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 2004

Kimmo Sasi /kok
Suvi Lindén /kok
Kaarina Dromberg /kok
Maija Perho /kok
Jari Koskinen /kok

Susanna Rahkonen /sd
Tuija Brax /vihr
Anni Sinnemäki /vihr
Bjarne Kallis /kd
Astrid Thors /r